

AZƏRBAYCANIN BÜTÖVLÜYÜ, MÜSTƏQİLLİYİ VƏ TƏRƏQQISI

RESPUBLİKA

TƏSİSÇİ: AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN İŞLƏR İDARƏSİ VƏ QƏZETİN REDAKSIYA HEYƏTİ

23 MAY 2024-cü il

CÜMƏ AXŞAMI

№ 107 (7865)

GÜNDƏLİK İCTİMAİ-SİYASİ, SOSIAL-İQTİSADİ QƏZET

WWW.RESPUBLIKA-NEWS.AZ

Gün gələcək Azərbaycan dünyaya günəş kimi doğacaq.

İ. Aliyev

Şərqlə Qərbi qovuşduran etibarlı mövqe

Ölkəmiz global miqyasda fəal təşəbbüsləri ilə Orta Dəhlizə marağın artmasında müstəsna rola malikdir

çünki Trans-Xəzər Nəqliyyat Marşrutu bu gün öz potensialını tam şəkildə göstərir. Bugünkü geosiyasi mühitdə bu marşruta ehtiyac var. Artıq Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstan arasında birgə müəssisə yaradılıb, hazırda nəqliyyat marşrutunun rəqəmsallaşdırılması üzərində fəal iş gedir. Qərblə Şərqlə qovuşduran etibarlı mövqeyi ilə nəhəng marşrutun mərkəzində olan ölkəmiz dəhliz vasitəsilə regional və beynəlxalq ticarətdə strateji əhəmiyyət qazanır, iqtisadi infrastrukturunu möhkəmləndirir, həmçinin yeni bazarlara çıxış, mal və xidmətlər üçün ixrac imkanları əldə edir. Orta Dəhliz Mərkəzi Asiyanın iqtisadi yüksəlişini, global iqtisadiyyata inteqrasiyanı təmin edir.

bunu başa düşürük. Biz bunu 25 milyon tona və 500 yüz min, yaxud hətta bir milyon TEU-ya çatdırmaq istəyirik ki, təkcə Çindən deyil, həm də Mərkəzi Asiyadan həcmi artan yükləri qəbul etmək imkanımız olsun". Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev aprelin 23-də ADA Universitetində "COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forumda bildirib.

Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Xəzər həm də bir çox ölkələr arasında körpüdür,

(davamı 4-cü səhifədə)

Əlverişli coğrafi mövqeyi olan ölkəmizin tranzit potensialının reallaşdırılması Prezident İlham Əliyevin iqtisadi şaxələndirmə siyasətində mühüm önəm daşıyır. Bununla bərabər, beynəlxalq və regional nəqliyyat dəhlizinin inkişafı da iqtisadiyyatımızın səmərəliliyinin artırılmasına müsbət təsir göstərir.

Ölkəmiz Şərq-Qərb, Şimal-Cənub dəhlizlərinin, logistik marşrutların mərkəzində yerləşir. Bununla yanaşı, Azərbaycan həm də bu marşrutları quran, yaradan açar döv-

lətlərdən biridir. Bu məqam ölkəmizə qarşı marağı artırır, Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu - Orta Dəhlizlərin inkişaf potensialı daha çox diqqət cəkdir.

"Mənim Orta Dəhliz layihəsinin böyük gələcəyinə güclü inamım var. Burada, Azərbaycanda biz faktiki olaraq bütün lazımi infrastrukturunu, o cümlədən müasir, yeni dəniz limanını inşa etmişik. Yeri gəlmişkən, hazırda biz dəniz limanının genişləndirilməsi üzərində işləyirik. Çünki bugünkü 100 min TEU və 15 milyon ton

ümumi yükəşirmə qabiliyyəti yetərli olmayacaq. Biz artıq

Şərqlə Qərbi qovuşduran etibarlı mövqe

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Hazırda Avropanın diqqəti Orta Dəhliz marşrutunun genişləndirilməsinə yönəlib. Bu, Çini Mərkəzi Asiya və Xəzər dənizi vasitəsilə Avropa ilə birləşdirən multimodal dəmir yolu, yük və bərə tranzit sistemidir. Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu yüklərin Türkiyə dəniz limanlarına və Aralıq dənizinə daşınması üzrə çıxış qapısı kimi qiymətləndirilir. Xəzər dənizi vasitəsilə mühüm tranzit ölkə olan Azərbaycan, oradan da Aralıq dənizi ilə Avropaya yükdaşımaları yeni global geosiyasi şəraitin tələbidir. Artıq Qərb şirkətlərinin də Mərkəzi Asiyada geniş istehsal sahələri açdığını nəzərə alsaq, yeni dəhlizlərlə böyük həcmdə yük axını gözlənilir. Bu kontekstdə Azərbaycan, Qazaxıstan, Türkmənistanın geniş logistika potensialı mövcuddur.

Çinin "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin bir parçası kimi Orta Dəhliz, həmçinin tarixi

İpək yolunun ən mühüm komponentlərindən biridir. Dəhlizin inkişafı istiqamətində Azərbaycan mühüm addımlar atır. Qədim İpək Yolunun yenidən dirçəldilməsi global və regional güclərin tarix boyu maraq dairələrində olub. Müasir dünyada beynəlxalq nəqliyyat daşımaları və logistik infrastruktur quruculuğu bir çox dövlətin siyasi gündəmində vacib yer tutur. Planetin supergücləri Uzaq Şərqdən başlayaraq Mərkəzi Asiya, Cənubi Qafqaz, Yaxın Şərq və Anadolu torpaqlarını keçməklə Avropaya qədər uzanan çoxşaxəli tranzit şəbəkəsinin qurulması istiqamətində dəyəri milyardlarla ölçülən və onlarla ölkəni əhatə edən kommunikasiya və inteqrasiya layihələri təqdim ediblər. Qitələrarası çəxtəyinatlı tranzit qovşaqlarının və regional logistik mərkəzlərin inkişaf etdirilməsində daha çox Avropa İttifaqı və

Ölkəmiz global miqyasda fəal təşəbbüsləri ilə Orta Dəhlizə marağın artmasında müstəsna rola malikdir

Çin kimi siyasi aktorlar iri büdcəli Dövlət proqramlarının icrasını həyata keçiriblər.

Ekspertlərin fikrincə, yükdaşımaların həcmının artması üçün Mərkəzi Asiya ölkələri ilə onların qonşuları, xüsusən Azərbaycan və Çin, eləcə də digər global aktorlar arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı müsbət amildir. Avtomobil və dəmir yollarının, limanların, yük terminallarının tikintisi, yaxud modernləşdirilməsi kimi infrastruktur investisiyaları, habelə region ölkələri və ya digər dövlətlərlə ticarət sazişlərinin imzalanması bu sahəni stimullaşdırır. Bölgədəki siyasi sabitlik həm də yükdaşımalarında təhlükəsizliyin təmin

edilməsində əsas rol oynayır. Orta Dəhliz formalaşması beynəlxalq əlaqələrin güclənməsinə, regionun iqtisadi inkişafına, həmçinin global tədarük zəncirinin sabitliyinə böyük töhfə verir. Xüsusilə, dəhlizin tikintisinin sürətləndiyi 2022-ci ildə Çin ilə Avropa arasında dəmir yolu nəqliyyatı, habelə infrastruktur və ticarət əlaqələri möhkəmlənməyə başlayıb. Hazırda Orta Dəhliz üzərində Çinin Sian, Urumçi, Tsinhua şəhərlərindən muntəzəm dəmir yolu daşımaları həyata keçirilir. Bu çərçivədə dəniz nəqliyyatı əməkdaşlığı da əhəmiyyətli. 2023-cü ildə Şantun limanlar qrupu, Sindao limanı və Bakı limanı arasında qarşılıqlı əlaqə gücləndirilib ki, bu da gələcəkdə "yaşıl" və "ağıllı" limanların təşəkkülünə, dəhliz vasitəsilə yükdaşımaların artmasına təkan verəcək.

Bünövrəsi Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş strategiyanın uğurla davam etdirilməsi nəticəsində Azərbaycan dünyanın əsas yük axını istiqaməti olan Çin-Avropa-Çin arasında həlledici qüvvəyə çevrilib. 2023-cü ilin oktyabrında Çin Sədri Si Cinpin üçüncü "Bir kəmə, bir yol"

Beynəlxalq Əməkdaşlıq Forumunda çıxışı zamanı Orta Dəhlizin tikintisində və Çin-Avropa dəmir yolu nəqliyyatının möhkəmlənməsində ölkəsinin marağını diqqətə çatdırıb. Çin Azərbaycanla dəhlizin tikintisi və istismarı, transsərhəd yükdaşımaları və regional əlaqələrin inkişafı sahəsində əməkdaşlıqda maraqlıdır ki, bu da dəhliz boyu ölkələrin iqtisadi, habelə sosial həyatına müsbət təsir göstərəcək. Dünyada və regionda baş verən geosiyasi hadisələrin fonunda Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi Mərkəzi Asiya ölkələri və Xəzər dənizi üzərindən keçməklə Avropa ilə Asiyayı birləşdirən ən qısa və rahat marşrutdur.

Orta Dəhlizin əsas üstünlüyü ondan ibarətdir ki, bütün iştirakçı dövlətlər bu marşrutun funksionallığının artırılması üçün güclü siyasi iradə nümayiş etdirirlər. Dəhliz boyunca yerləşən ölkələr arasında ikitərəfli və çoxtərəfli formatlarda əməkdaşlıq getdikcə genişlənir ki, bu da yükdaşımaların, yüklərin cəlb edilməsinə, logistika ilə bağlı məsələlərin uzlaşdırılmasına geniş imkanlar yaradır. Orta Dəhlizin digər bir üstünlüyü onun Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan ölkələri birləşdirmək imkanındır. Yeni dəhliz yükdaşımaya yolu kimi cəlbedici olmaqla yanaşı, həm də Türk dünyasının birliyi baxımından da strateji əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan Prezi-

denti dəfələrlə Zəngəzur dəhlizinin bütün hallarda istifadəyə veriləcəyini bəyan edib. Kommunikasiyaların paralel şəkildə bərpası regionda dayanıqlı sülhün yaradılması baxımdan vacibdir. Digər tərəfdən, sözügedən dəhliz bütövlükdə regionun və hətta bölgədə maraqlı olan əsas qonşu dövlətlərin iqtisadi prioritetlərinə uyğundur. Çünki gələcəkdə Zəngəzur dəhlizi regionun inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacaq.

Global miqyasda Orta Dəhlizə marağın artmasında Azərbaycan müstəsna rola malikdir. Respublikamız Trans-Xəzər marşrutu üzrə ən önəmli halqalardan biridir. Uzunmüddətli siyasi sabitlik, mükəmməl qanunvericilik bazası, təhlükəsizliyə verilən zəmanətlər, optimal qiymətlər, keçid prosedurlarının sadəliyi, məsafənin qısalığı, relyefin əsasən düzən olması və s. amillər transmilli şirkətlərin ölkəmizə marağını artıran səbəblərdir. Eyni zamanda, Ələt qəsəbəsində yerləşən Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsi, Zəngəzur dəhlizinin yaradılması bu yöndə görülən ən mühüm işlərdəndir. Bununla yanaşı, başqa addımlar da atılır ki, bu da Orta Dəhlizin cəlbediciliyinə müsbət təsir göstərir, yükdaşımaları artırır.

Mustafa KAMAL,
"Respublika".